

**XXX PREMI CARME SERRALLONGA A LA QUALITAT COMUNICATIVA.
EDICIÓ 2022-23**

Teresa Goday i Nicolau Rovira

**EDIFICI
HISTÒRIC**

UNIVERSITAT DE BARCELONA (UB)

*Cal apostar per fer teatre en català
i més en el moment que vivim.*
- Anna Rosa Cisquella

INTRODUCCIÓ:

Amb motiu de l'estrena de *L'alegria que passa*, en homenatge als quasi cinquanta anys de la companyia *Dagoll Dagom* i moguts per amor al teatre català, volem presentar aquesta organització al *XXX Premi Carme Serrallonga* per poder defensar-la com entitat dedicada a les tradicions culturals, lingüístiques i literàries catalanes.

La cinquantenària companyia, des de la seva gènesi, enalteix i llueix a les seves *veles* valors com l'accessibilitat de tota la ciutadania als espectacles teatrals o la revitalització dels nostres clàssics literaris. Tots aquests motius ens han fet veure en *Dagoll Dagom* un model de difusió lingüística del català.

Dagoll Dagom va ser fundada el 1974 pel director i poeta Joan Ollé. El seu primer espectacle teatral, prenent com a model poemes de Rafael Alberti, va ser *Yo era un tonto y lo que he visto me ha hecho dos tontos* (abril, 1974). Fins l'estrena de *No hablaré en clase* (febrer, 1977) no van ser llançats al món professional del teatre; l'argument d'aquesta última obra és una crítica a l'ensenyament de l'època franquista.

L'èxit total a taquilles el van rebre de la mà de Pere Calders quan van versionar la seva obra *Antaviana* (setembre, 1978) sota els paràmetres del teatre musical. Calders va dubtar en un primer moment si era bona idea portar la seva obra als teatres, perquè per escrit no estava sent un èxit, la companyia estava tan convençuda de la tirada que podia tenir que, finalment, la van representar i va acabar triomfant als escenaris.

Deu anys després, va arribar als teatres de Barcelona *Mar i cel* (octubre, 1988), del poeta i dramaturg Àngel Guimerà. Aquesta obra va suposar un punt d'inflexió i tot un fenomen a la història de la companyia i del teatre musical català. De fet, va ser guardonat el 2006 amb quatre premis *Max*: millor composició musical, millor direcció musical, millor escenografia i millor obra musical i va rebre l'elogi unànime del públic.

Més d'un milió d'espectadors catalans (una tercera part dels espectadors totals que han vist una obra de la companyia) -dels quals més de cinquanta mil eren estudiants- van gaudir de l'obra, a través de mil representacions del drama d'en Saïd i la Blanca. Tan gran va ser el fenomen *Mar i cel* que el març del 2007 va ser estrenada en alemany a Halle, convertint-se en el primer musical del nostre país que va vendre els seus drets a l'estranger. El 2024, l'obra de Guimerà tornarà als escenaris de mà de *Dagoll Dagom* per quarta i última vegada com clausura de la companyia.

ARGUMENTACIÓ:

1) El compromís amb el públic: un teatre per a tothom

La visió de la companyia respecte a la seva idea de teatre és ben clara: “un teatre popular de qualitat que no dimitís de la recerca de nous llenguatges” (DAGOLL DAGOM, 1974)

Dagoll Dagom, ja des dels seus inicis, ha cercat un teatre pel poble, on tothom (tots els extractes socials, independentment de la seva situació formativa o acadèmica) pogués gaudir de la representació. És a dir, mai no han renunciat al contacte amb tot tipus de públic.

Això és una idea que els defineix com a família, ja que, a més a més, el seu missatge (cercat als arguments de les seves obres) és progressista i solidari. Per exemple, en la seva última obra, inspirada en el text de Santiago Rusiñol, *L'alegria que passa* (març, 2023), el públic observa mitjançant una història cantada la necessitat de l'art a la societat.

Un altre punt fort del seu compromís vers el públic va ser la posada en escena d'un musical en català pensat pels més petits de la casa, amb “l'excusa” que són el futur del món dramàtic, titulada *Bye bye monster* (novembre, 2021)

Joan Lluís Bozzo, un dels tres directors de la companyia, va assegurar a una entrevista del canal *Teatremusical.cat* que: “sempre hem tingut clar que volíem anar a uns públics amplis, populars, que arribés a generacions diferents, que tingués molts nivells de lectura” (TEATRE MUSICAL, 2016).

2) El compromís cultural i literari, la dinamització del cànon literari català des de la vessant musical: *Mar i cel* i *L'alegria que passa*

Si per alguna cosa és coneguda la companyia *Dagoll Dagom* és per haver portat a terme representacions versionades de clàssics catalans com *Mar i cel*, *Antaviana* o el seu últim espectacle de creació *L'alegria que passa*.

Ja des del 1974, amb l'estrena d'*Antaviana* la companyia aposta per un teatre apolític que se centri en la poesia i la tendresa, dos pilars fonamentals per poder entendre els diferents universos que creen entorn dels clàssics.

L'objectiu de la companyia sempre ha estat arribar a una representació que “barregés totes les arts i gèneres” (MALLOL, 2023), objectiu que aconsegueixen quan els actors no només actuen, sinó que ballen, canten, interpreten instruments o demostren habilitats acrobàtiques a sobre de l'escenari.

El lletrista Marc Rosisch explicà a una entrevista duta a terme per *Betevé* que la seva aposta per revitalitzar les nostres grans obres és agafar la seva essència per així poder crear un espectacle que s'ajusti a les exigències del públic contemporani, per exemple, hi ha ben poc del *Mar i cel* de Guimerà a la representació de *Dagoll Dagom*, en paraules de Rosisch “només el nom dels personatges” (MALLOL, 2023)

Malgrat això, sí que trobem una fidelitat màxima a l'argument d'altres obres com la de Rusiñol tot i que de vegades canvien el text original: “Us condemno a prosa eterna; us condemno a tristesa perdurable! Visca la bohèmia! Visca la santa alegria!” (*L'alegria que passa*, Santiago Rusiñol, 1897) canviat a: “Us condemno a prosa eterna; us condemno a tristesa perdurable! Nosaltres ens emportem la poesia” (*L'alegria que passa*, Dagoll Dagom, 2023)

L'obra de Rusiñol demostra que els clàssics es poden modernitzar i pot arribar, en forma de versions actualitzades, a les noves generacions. No és estrany, doncs, que la companyia hagi signat multitud de contractes per tal que els estudiants d'instituts i escoles puguin accedir a descomptes i preus rebaixats.

Ja des dels primers anys de *Dagoll Dagom*, la companyia ha estat molt compromesa amb la recuperació del fet teatral. Volien que el públic tornés a creure que el teatre era una eina important de la cultura i no només de propaganda política. Com van fer-ho? Inventant històries plenes de poesia, de màgia, d'encant i, sobretot, recordant i versionant els clàssics a través d'un llenguatge que fos innovador i popular a parts iguals.

3) El compromís lingüístic amb la llengua catalana: una llengua teatral

En primer lloc, en una entrevista d'RTVE, l'entrevistador pregunta al director de la companyia quines coses han viscut. La resposta ens va sorprendre: “hem viscut de tot, hem viscut censura, un país que estava devastat” (RTVE, 2014)

L'any 1974 l'obra *No hablaré en clase* va patir la censura franquista fins les primeres eleccions del 15 de juny del 1977. El problema va ser que els crítics van posar el focus al missatge polític. La resposta de la companyia va ser canviar el títol de l'espectacle, els noms dels personatges, algunes paraules clau com: “salen los falangistas” per “salen unos chicos con camisa azul” i, com dirà Bozzo a l'entrevista del 2016: “ningú es va adonar que era la mateixa obra” (TEATREMUSICAL.CAT, 2016). La censura només es va fixar en el text, no va tenir en compte ni el vestuari, ni els gestos, etc.

En segon lloc, cal fer una menció especial a l'obra *Cop de Rock!* (estrenada a la Diada Nacional de Catalunya de 2011). L'obra recull, des dels seus orígens i en dues parts, la banda sonora del Rock

Català. La pretensió de la companyia amb aquesta obra era recordar tota una generació -la dels noranta- i fer-la protagonista de la història d'aquest moviment musical. A la mateixa entrevista d'RTVE, el director va assenyalar que un dels motius pels quals es va fer aquesta obra va ser per l'enrenou que va haver-hi aquell mateix any amb la llengua catalana¹. Alguns dels grups que van homenatjar van ser: *Cançons de Brams*, *Els Pets*, *Gossos*, *Ja t'ho diré...*

En tercer lloc, el novembre del 2021, va haver-hi una polèmica a les xarxes, ja que la gent posava de manifest les seves queixes sobre la quantitat d'espectacles que hi ha en castellà a les cartelleres enfront de les poques representacions en català. Deien que fer teatre musical en català no sortia a compte.

Anna Rosa Cisquella, directora de *Dagoll Dagom*, afirma que la companyia duu a terme obres (musicals) que funcionin i que sols es facin en català com, per exemple, *Mar i cel*, que no es pot concebre en una altra llengua que no sigui la de l'escriptor canari. A Catalunya, tot i que es pensa el contrari, hi ha un gran nombre del públic teatral que aposta per la dramaturgia en català i, com molt bé diu Cisquella: "potser hi ha gent que en català no vindrà mai, però també hi ha qui no vindrà mai si és en castellà" (PARTAL, 2021). Podem observar com el compromís amb la llengua catalana i la reivindicació segueix molt present a la sang d'aquesta organització.

A més a més, va assegurar al diari *Vilaweb* que "hem d'aconseguir que el català sigui la llengua vehicular dels grans espectacles teatrals" (PARTAL, 2021)

És necessari esmentar que la directora agraeix la gran sort de viure en una terra bilingüe i en cap moment es bescanta cap llengua, cosa que veiem a les representacions en català, castellà o anglès de diferents obres dutes a terme per la companyia. Encara més, defensa que a la cartellera haurien de tenir cabuda tota mena d'obres i no només grans musicals en castellà com *Cantando bajo la lluvia*, *El guardaespaldas* o *Billy Elliot...*

En quart lloc, i, fixant-nos en la imatge que rep la ciutadania d'aquesta companyia, la pàgina web de l'organització es mostra completament, de forma predeterminada, en català [Fotografia 5]. També hi ha l'opció de canviar la llengua al castellà mitjançant una pestanya a la part superior dreta de la pantalla [Fotografia 6]. A més a més, *Google* ofereix la possibilitat de traduir la pàgina a qualsevol llengua que estigui disponible.

Les principals xarxes socials com *YouTube*, *Twitter* o *Instagram* de la companyia es presenten als espectadors en llengua catalana íntegrament [Fotografies 7 i 8]. Així com els programes de les seves últimes funcions, totes escrites en català [Fotografies 1-4], d'igual manera passa amb la majoria d'entrevistes que estan disponibles a la xarxa.

Finalment, la companyia rep el suport d'entitats catalanes com l'*Ajuntament de Barcelona*, la *Generalitat de Catalunya*, l'*Institut Ramon Llull* o l'*Ajuntament de Rubí* [Fotografia 4]. I col·labora amb altres empreses com *Estrella Damm* o *Ferré i Catasús*.

¹ La Justícia espanyola va donar un ultimàtum el 2011 contra la immersió lingüística en català quan va exigir al Govern que equiparés el castellà com llengua vehicular a les aules.

Per tant, *Dagoll Dagom* utilitza la llengua catalana com eina de cultura i de difusió de continguts, material o publicitat, així com per oferir el seu producte al públic.

CONCLUSIONS:

En conclusió, considerem que *Dagoll Dagom*, al llarg de tota la seva trajectòria professional i artística, ha demostrat als espectadors, crítics i amants del teatre en català el seu compromís envers la llengua i la cultura que van servir per escriure grans obres com *Mar i cel*, *Antaviana* o *L'alegria que passa*.

Creiem, per tant, que el *XXX Premi Carme Serrallonga a la qualitat comunicativa* ha de ser atorgat a la companyia *Dagoll Dagom* per les següents raons:

En primer lloc, pel seu compromís amb la llengua catalana, compromís que demostra quan ha representat i continua representant la majoria de les seves obres, exceptuant les primeres funcions del segle XX, en català.

En segon lloc, per la reivindicació a premsa i altres medis, per part de la direcció, d'un teatre escrit en llengua autòctona, una llengua que ha de ser teatral i capaç d'oferir musicals que puguin mantenir el mateix lloc a les cartelleres que altres representacions en castellà o anglès.

En tercer lloc, perquè la imatge de la corporació es presenta, com ja hem esmentat, íntegrament en català, com també la gran majoria d'entrevistes, articles i notícies que tracten sobre ella.

Finalment, i com s'ha argumentat prèviament, *Dagoll Dagom* són mereixedors d'aquest premi per la defensa explícita d'altres valors com l'accessibilitat total de tota la ciutadania al teatre i, sobretot, l'obra cultural que duen a terme amb la versió i dinamització del cànnon clàssic de la literatura catalana sense perdre l'essència de l'obra original.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES:

DAGOLL DAGOM (1974). “Història”, Dagoll Dagom. Recuperat el dia 14/03/23 de <https://www.dagolldagom.com/ca/historia>

DAGOLL DAGOM (1974). “Cop de Rock!”, *Dagoll Dagom*. Recuperat el dia 16/03/23 de <https://www.dagolldagom.com/ca/cop-de-rock>

GIRALT JONAMA, V. (2023). “Dagoll Dagom estrena “L’alegria que passa”, el seu darrer muntatge de creació”, *Betevé* (07/03/23), vegis <https://beteve.cat/cultura/dagoll-dagom-estrena-alegria-que-passa/> [Darrera data de consulta: 13/03/23]

GONZÁLEZ, G. (2011). “Ultimátum judicial para que Cataluña equipare castellano y catalán en los colegios”, *El Mundo* (02/09/2011), vegis <https://www.elmundo.es/elmundo/2011/09/02/barcelona/1314970703.html> [Darrera consulta: 16/03/2023]

TEATREMUSICAL.CAT (2016). “Entrevista a Joan Lluís Bozzo, director de Dagoll Dagom” [Video]. YouTube.com, vegis <https://www.youtube.com/watch?v=1ZY8lfnk8NQ> [Darrera consulta: 13/03/23]

MALLOL, C. (2023). “Dagoll Dagom vive su última aventura musical versionando a Santiago Rusiñol”, *20 minutos* (07/03/23), vegis <https://www.20minutos.es/noticia/5107551/0/dagoll-dagom-vive-su-ultima-aventura-musical-versio-nando-a-santiago-rusinol/> [Darrera consulta: 14/03/23]

PARTAL, T. (2021). “Anna Rosa Cisqueilla: ‘Hem d’aconseguir que el català sigui la llengua vehicular dels grans espectacles teatrals’”, *Vilaweb* (13/11/2021), vegis <https://www.vilaweb.cat/noticies/anna-rosa-cisqueilla-dagoll-dagom-entrevista-musicals-catala/> [Darrera consulta: 15/03/23]

RODRÍGUEZ, O (2023). “Dagoll Dagom, 50 anys de teatre musical i compromís cultural”, *El Nacional* (05/02/23), vegis https://www.elnacional.cat/ca/cultura/dagoll-dagom-vam-apostar-tot-mar-cel_963051_102.html [Darrera consulta: 14/03/23]

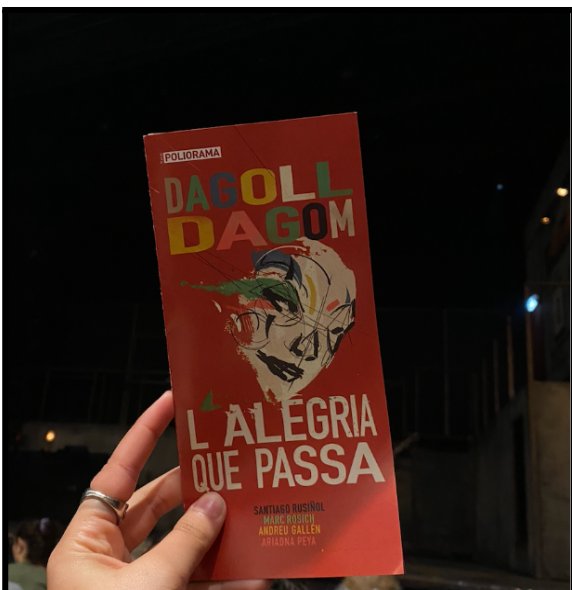
RTVE PLAY RÀDIO (RTVE) (2014) “Entrevista a Joan Lluís Bozzo '40 anys Dagoll Dagom’” (entrevista a Joan Lluís Bozzo dins d’ *Anem d’estiu*, programa de ràdio) (14/07/2014), vegis <https://www.rtve.es/play/audios/anem-destiu/anem-destiu-entrevista-joan-lluis-bozzo-40-anys-dagoll-dagom/2659311/> [Darrera consulta: 13/03/23]

ANNEX

- a) Fotografia 1: Pamflets de les principals obres de la companyia *Dagoll Dagom*. [10/03/2023].

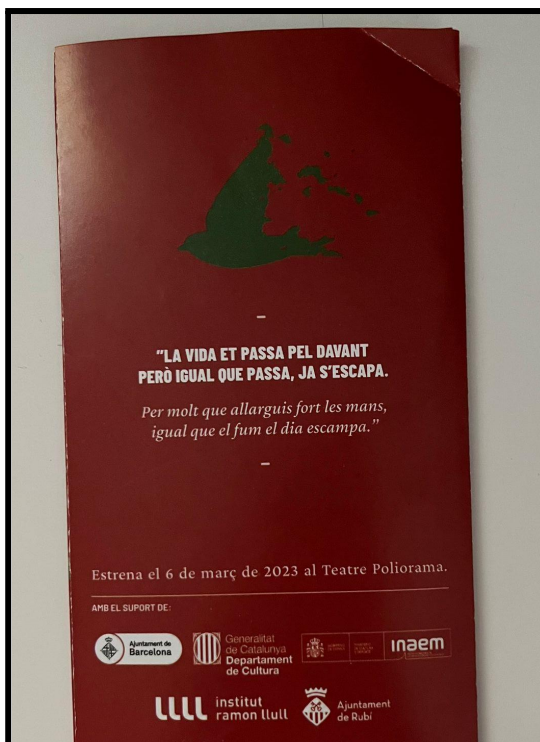
- b) Fotografia 2: Pamflet *L'alegria que passa*. [09/03/2023].

c) Fotografia 3: Interior del pamflet de *L'alegria que passa* [09/03/2023].

d) Fotografia 4: Pamflet de l'obra *L'alegria que passa* amb el suport d'entitats catalanes. [09/03/2023]

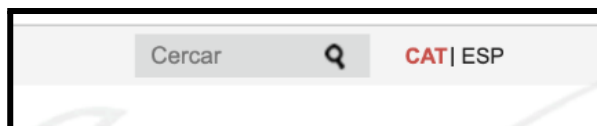

e) Fotografia 5: Pàgina web de *Dagoll Dagom*. [14/03/2023]

2

f) Fotografia 6: Detall de la selecció de la llengua a la pàgina web de *Dagoll Dagom*. [14/03/2023].

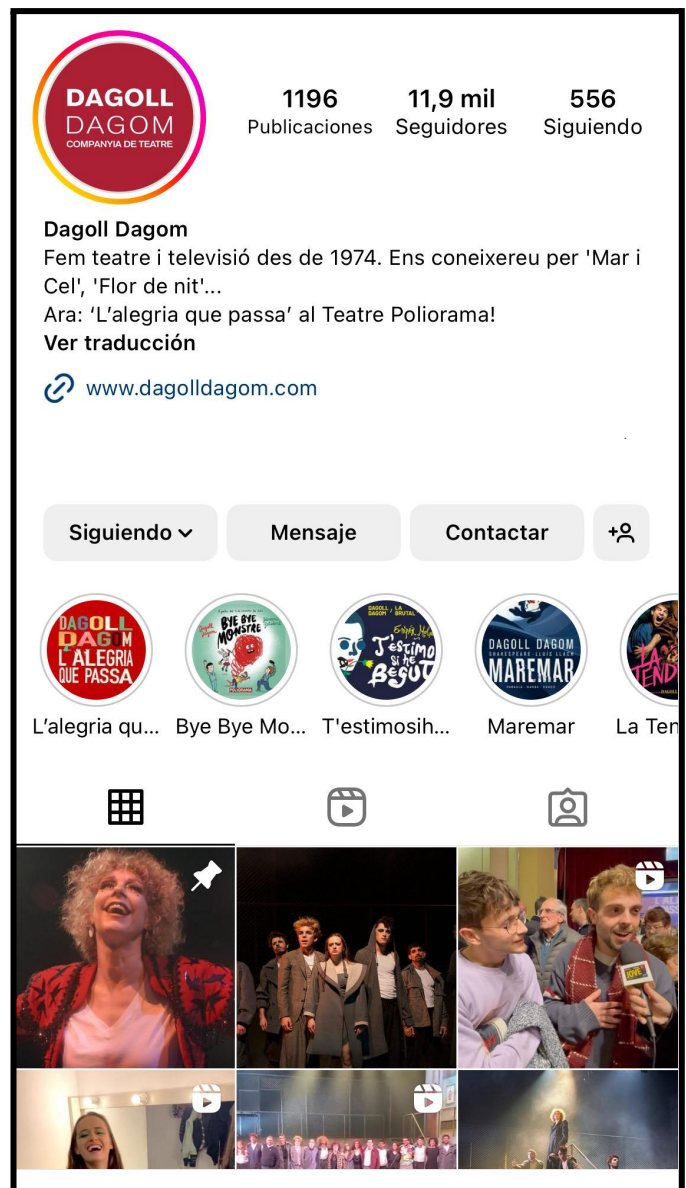
² <https://www.dagolldagom.com/>

Teresa Goday i Nicolau Rovira
DAGOLL DAGOM, UN MODEL DE CULTURA EN LLENGUA CATALANA

g) Fotografia 7: Xarxes Socials. Perfil de *Twitter* i *Instagram*, respectivament.
[15/03/2023]

3

4

³ <https://twitter.com/dagolldagom>

⁴ <https://www.instagram.com/dagolldagom/?hl=es>